

Anbefalinger til håndtering af museumsgenstande

Formål:

I udgangspunktet ligner museumsgenstande ting, som man kan finde i ethvert hjem, og derfor kan man være fristet til at håndtere genstandene på samme måde, som f.eks. de møbler eller service man bruger derhjemme, men da genstande og værker oftest er gamle, kan være nedbrudte og dermed ustabile, bør de håndteres med nænsomhed og forsigtighed. Det er desuden ofte ved, flytning, transport og anden håndtering at de fleste skader sker.

De følgende anbefalinger sigter på at hjælpe det personale, der omgås museumsgenstandene med at få en forståelse for, hvordan man bedst muligt håndterer museumsgenstande og værker.

Anbefalinger:

- Håndter museumsgenstande så lidt som muligt – det minimerer slid og risikoen for skader. Hvis en genstand skal flyttes f.eks. til eller fra en udstilling, pga. udlån eller sættes på magasin, henvises til anbefalinger for intern og ekstern transport – som omhandler de forskellige procedurer, det er fornuftigt at gennemtænke inden en museumsgenstand flyttes.
- Håndter altid museumsgenstande med rene hænder og handsker – det kan være en fordel at have et udvalg af forskellige handsker, bomuld, bomuld med gummidupper, vinyl- eller nitril-handsker etc., så handskerne dels passer til den, der skal bruge dem og dels til opgaven, der skal løses. Vær f.eks. opmærksom på at handskestørrelsen skal passe og at visse overflader som forgyldning og lak kan få mærker efter gummidupperne.
- Hav altid passende hjælpemidler til håndteringen, så som rulleborde, trolleyer ("hunde") – gerne forsynet med stødsikring af skum (Ethafoam®) og Tyvek®, stofposer med små krøyerkugler eller filduge til beskyttelse af museumsgenstandene og sikring mod skrid etc., flyttetæpper til afsætning, passende stykker pap eller silkepapir o.lign. til midlertidig adskillelse eller beskyttelse af billeder, der læner sig op ad noget.

ANBEFALINGER 2021

Eksempel på trolley til flytning af malerier på steder med god plads

- Gennemtænk altid den rute, der skal tilbagelægges og selve håndteringen og prøv at forudse de forhindringer, der kan være undervejs. Sørg evt. for personer, der åbner døre eller på anden måde letter transporten eller adgangen.
- Visse typer af genstande kræver særlige rutiner, fordi de ofte har samme strukturelle udfordringer (f.eks. møbler med løse samlinger eller malerier, der er af en uhåndterlig størrelse). Se illustrationerne
- Malerier bør altid løftes i rammen og med et passende antal personer (se illustrationerne). Store og tunge malerier bør transporteres på trolley'er men kan f.eks. løftes med polstrede bæreremme, så der kan være flere personer til at håndtere maleriet.

Løft af mellemstore malerier:

A

B

ANBEFALINGER 2021

C

Løft af høje malerier:

A

B

C

D

ANBEFALINGER 2021

- Brug altid begge hænder til at løfte en genstand med, og hvis det er en større genstand, så er det vigtigt at være to eller et tilstrækkeligt antal personer til at klare opgaven. På den måde undgår man skader på både mennesker og museumsgenstande.
- Løft en mindre genstand ved at tage fat på det mest stabile sted f.eks. bug, rand og fod etc. Løft aldrig i håndtag el ører eller andet, som kan have skjulte skader f.eks. tidligere reparationer (en gammel limning), der ved belastning går itu, og den tabes.
- Løft møbler, f.eks. stole og kister mv. på en måde, så de ikke belastes unødigt: Tag f.eks. om sargen med begge hænder og ikke i ryglænet/kopstykket. Løft kisten ved at tage fat for neden i bunden - ikke i beslag, der engang var beregnet til løft, i låget eller i udspringende lister – og brug løftestropper og "hunde", hvor det er muligt.

Løft af stole

- Vær opmærksom på, at det kan være en stor fordel, at samme person pakker en genstand ned og igen pakker den ud. Hvis dette ikke er muligt, kan det være en fordel at lave trin-for trin-fotografier, som viser hvordan genstanden er pakket, og hvordan den skal pakkes ud.
- Ved genstande i flere dele er det vigtigt, at man markerer kassen/æskens med antallet genstande eller dele, så den, der skal foretage udpakningen også ved, hvor mange genstande eller dele, der skal være i kassen.
- Understøt skrøbelige eller nedbrudte materialer før flytningen. Hvis genstandene har brug for rengøring f.eks. ved flytning fra et uegnet magasin til et bedre, bør medarbejderen sætte tid af og ressourcer af til foreløbig rengøring af genstanden (se anbefalinger om rengøring). Hvis "noget" klæber sammen så forsøg ikke at skille emnerne eller at reparere skader: Spørg hellere om hjælp fra en konservator,

ANBEFALINGER 2021

ved tvivl om, hvordan en genstand skal håndteres eller rengøres, eller hvis den skal repareres.

- Det kan være en fordel at arrangere håndteringskursus for personale og for frivillige som arbejder med museumsgenstande, så alle bliver bekendt med, hvilke forholdsregler, man skal iagttage for ikke at beskadige museumsgenstandene og for ikke selv at komme til skade. Et håndteringskursus bør gentages efter behov og naturligvis når, der kommer nye frivillige eller nyt personale, så alle er orienteret om museets procedurer for arbejdet med genstandene. ODM arrangerer kurser i genstandshåndtering.

En anden mulighed er at få de konservatorer, museet samarbejder sammen med til at arrangere et skræddersyet håndteringskursus f.eks. i forbindelse med udstillingsopbygning, samlingsgennemgang eller ved nyansættelser af samlingspersonale.

Litteratur og links:

Barkman, Lars-Erik, m.fl., (red.), 1986. *Hantering og emballering av tavlor*. Svenska museiföreningens skriftserie om transport och hantering av museiföremål, 1. Stockholm.

Barkman, Lars-Erik, m.fl., (red.), 1986. *Hantering och emballering av möbler*, Svenska museiföreningens skriftserie om transport och hantering av museiföremål, 2. Stockholm.

Barkman, Lars-Erik, m.fl., (red.), 1986. *Hantering och emballering av textilier*, Svenska museiföreningens skriftserie om transport och hantering av museiföremål, 3. Stockholm.

Barkman, Lars-Erik, m.fl., (red.), 1986. *Hantering och emballering av glas och keramik*, Svenska museiföreningens skriftserie om transport och hantering av museiföremål, 4. Stockholm.

The National Trust Manual of Housekeeping: Care and Conservation of Collections in Historic Houses, 2006 (rev. 2011). The National Trust, se Appendix 1: Equipment store s. 793

National Park Services, USA har dette omfattende website. Af de 22 afsnit er der enkelte, der konkret handler om håndtering af særlige materialer eller genstandstyper:

https://www.nps.gov/museum/publications/conservation/cons_toc.html tilgået 12/3 2021

ODM's kurser annonceres på hjemmesiden <https://www.dkmuseer.dk/>